

TEMEL HAYVAN BESLEME

Prof. Dr. Hasan Rüştü KUTLU
Prof. Dr. Ladine BAYKAL ÇELİK
Dr. Öğr. Üyesi Harun KUTAY

TEMEL HAYVAN BESLEME

Prof. Dr. Hasan Rüştü KUTLU
Prof. Dr. Ladine BAYKAL ÇELİK
Dr. Öğr. Üyesi Harun KUTAY

Çukurova Üniversitesi
Ziraat Fakültesi Zootečni Bölümü
Yemler ve Hayvan Besleme Anabilim Dalı
Adana

Nisan - 2026

 **EFEAKADEMİ
YAYINLARI**

Temel Hayvan Besleme

Yazar : Hasan Rüştü KUTLU

ORCID : (0000-0002-3891-1534)

Yazar : Ladine BAYKAL ÇELİK

ORCID : (0000-0003-3352-9181)

Yazar : Harun KUTAY

ORCID : (0000-0001-9163-4831)

ISBN 978-625-392-893-3

DOI <https://doi.org/10.59617/efepub2026521>

1. Baskı Nisan 2026

Bu eserin; yayın, satış ve kopyalama hakları EFE AKADEMİ'ye aittir.

Kütüphane Kartı

Temel Hayvan Besleme

KUTLU, Hasan Rüştü - BAYKAL ÇELİK, Ladine – KUTAY, Harun

1. Basım x+312 s., 160 x 235 mm. Kaynakça var, Dizin yok.

Türü : Özgün Bilimsel Kitap

Anahtar Kelimeler :

1. Hayvan Besleme, 2. Besin Maddeleri, 3. Yem, 4. Rasyon, 5. Karma Yem

Dizgi / Design

İsa Burak GÜNGÖR
(burakgungor@efekademi.com)

Kapak Tasarım / Cover Design

Doç. Dr. Metehan KUTLU
(metehankutlu2@hotmail.com)

Sertifika No / Certificate No

49168

Matbaa Sertifika No / Printing Certificate No

49168

Efe Akademik Yayıncılık / Efe Akademik Publishing

Cağaloğlu Yokuşu Cemal Nadir Sokak
Büyük Mılas Han No: 24/125
Fatih/ İSTANBUL
0212 520 52 00 - www.efekademi.com

Efe Akademik Yayıncılık Matbaa Adres: / Efe Akademik Publishing Printing Adress:

Cağaloğlu Yokuşu Cemal Nadir Sokak
Büyük Mılas Han No: 24/125
Fatih/ İSTANBUL
0212 520 52 00 - www.efekademi.com

Hayvan Beslemenin günümüz ve geleceğimizdeki öneminin kavranılabilmesi için 21. Yüzyılda en büyük gücün gıda olacağı gerçeği bir kez daha hatırlanmalıdır. Dünya nüfusunun gelecek 20 senede 9.5 milyara çıkacağı beklenirken, tarım arazilerinin hızla insan yerleşimine ve sanayiye açılarak daralması ve tarımın doğrudan çevreye bağımlı olması nedeniyle tarımsal üretimin aynı düzeyde artması mümkün görülmemekte ve gıda, yüzyılımızın en büyük gücü olmaya aday görünmektedir. Temel gıda üretimi açısından zengin bir ülke, gelecek yüzyılda güçlü bir ülke olacak ve dünya siyasetine yön veren ülkelerden biri konumuna yükselecektir.

Verimli ve ekonomik bir hayvansal üretim için rasyonel beslemenin gerçekleştirilebilmesi; ancak yemin ve hayvanın tanınması ile mümkündür. Bu kitap öncelikle Ziraat Fakültesi öğrencilerine hayvan besleme alanında temel ve genel bilgiler vermek amacı ile hazırlanmıştır. Ancak kitabın hazırlanması aşamasında besin maddeleri, yemler ve hayvan besleme ile ilgili temel bilgilerin yanı sıra, bu alanda ortaya çıkan yeni gelişmelerin sağladığı güncel bilgi ve bulguların da kitapta yer almasına özen gösterilmiştir. Bu nedenle bu kitabın Ziraat Fakülteleri ve Veteriner Fakülteleri öğrencilerinin yanı sıra, hayvan yetiştiricileri ile hayvancılık, araştırma ve uygulama alanlarında çalışan teknik personelin de yararlanabilecekleri umulmaktadır. Okuyucuların kitabının olası eksiklik ve hataları ile ilgili görüş, öneri ve eleştirilerini esirgememeleri halinde ileride yukarıda açıklanan anlamda daha yararlı metinlerin hazırlanabileceği muhakkaktır.

Kitabın akademik camiaya ulaştırılması için destek sağlayan *Cargill Tarım ve Gıda San. Tic. A.Ş.*'ne teşekkür eder, lisans ve lisansüstü eğitim alan tüm öğrencilere ve hayvansal üretimle ilgilenen herkese yararlı olmasını dileriz.

Mart 2026

Prof. Dr. Hasan Rüştü Kutlu

Prof. Dr. Ladine Baykal Çelik

Dr. Öğr. Üyesi Harun Kutay

ÖNSÖZ.....	iii
BÖLÜM 1	
GİRİŞ.....	1
BÖLÜM 2	
HAYVAN BESLEME BİLİMİ ve TARİHSEL GELİŞİMİ.....	5
2.1. Doğal (naturalistik) Dönem (MÖ 400-MS 1750)	6
2.2. Analitik Dönem (1750-1900).....	7
2.3. Biyolojik Dönem (1900 ve Sonrası)	7
2.4. Moleküler veya Hücresel Dönem (1955 Ve Sonrası)	8
2.5. Yeni Dönem Besleme Çalışmaları (Güncel).....	8
BÖLÜM 3	
SİNDİRİM SİSTEMİ.....	9
3.1. Sindirim Sistemi, Anatomisi Ve Fonksiyonu.....	10
3.1.1. Sindirim Sistemi Tipleri.....	10
3.1.1.1. Tek Mideli (Monogastrik) Hayvanlar	13
3.1.1.2. Ruminant (Geviş getiren) Hayvanlar	19
3.1.2. Farklı Türlerde Sindirim Sisteminin Kapasiteleri	25
3.1.3. Sindirim Sıvılarının Rollerini.....	26
3.2. Sindirim Sistemi Aktivitesinin Kontrolü.....	31
3.3. Besin Maddelerinin Emilimi ve Taşınması.....	32
3.3.1. Emilim (Bağırsaklar).....	33
3.3.2. Taşınma (Kan ve Lenf)	33
BÖLÜM 4	
BESİN MADDELERİ ve METABOLİZMALARI.....	35
4.1. Su.....	35
4.1.1. Hayvan Beslemede Suyun Önemi.....	36
4.1.2. Hayvansal Organizmanın Su Kaynakları	36
4.1.3. Çiftlik Hayvanlarının Su Gereksinmesini Etkileyen Faktörler	38
4.2. Karbonhidratlar ve Metabolizması	39
4.2.1. Hayvan Beslemede Karbonhidratlar	40
4.2.2. Karbonhidratların Metabolizması	49
4.2.2.1. Tek Mideli Hayvanlarda Karbonhidratların Metabolizması	49
4.2.2.2. Çok Mideli Hayvanlarda Karbonhidratların Metabolizması	51
4.2.3. Kan Glukoz Düzeyi (Glisemi).....	54

4.3. Proteinler ve Metabolizması.....	55
4.3.1. Proteinlerin Yapısal Kompozisyonu ve Sınıflandırılması	56
4.3.2. Proteinlerin Yapı Taşları; Amino Asitler	57
4.3.3. Hayvan Beslemede Proteinlerin Önemi	59
4.3.4. Amino Asitler ve Protein Kalitesi	60
4.3.5. Amino Asitlerin Birbirleriyle ve Diğer Besin Maddeleri ile İlişkileri	63
4.3.6. Proteinlerin Metabolizması	64
4.3.6.1. Çiftlik Hayvanlarında Proteinlerin Sindirimi ve Emilimi.....	64
4.3.6.2. Hayvansal Organizmada Proteinlerin Biyosentezi	68
4.3.6.3. Hayvansal Dokularda Proteinlerin Yıkımı.....	69
4.3.6.4. Hayvansal Dokularda Protein Değişimi.....	70
4.3.7. Ruminantlarda Protein Beslenmesinde NPN Kaynakları.....	71
4.4. Lipitler ve Metabolizması	73
4.4.1. Lipitlerin Yapısal Kompozisyonu ve Sınıflandırılması	73
4.4.1.1. Gliserol Taşıyan Lipidler	74
4.4.1.2. Gliserol Taşımayan Lipidler	75
4.4.2. Hayvan Beslemede Lipitlerin Önemi	75
4.4.3. Yağ Asitleri	76
4.4.4. Esansiyel Yağ Asitleri.....	78
4.4.5. Omega-3 Yağ Asitleri (α -Linolenik asit, EPA, DHA, DPA)	80
4.4.6. Konjuge Linoleik Asit (CLA)	81
4.4.7. Lipit Metabolizması	82
4.4.7.1. Çiftlik Hayvanlarında Lipidlerin Sindirimi ve Emilimi.....	82
4.4.7.2. Organizmada Yağ Depolanması ve Yağ Sentezi (Lipogenesis)	85
4.4.7.3. Organizmada Yağların Yıkımı (Lipoliz).....	86
4.4.7.4. Kolesterol ve İnsan Beslenmesi	88
4.5. Vitaminler ve Metabolizması.....	89
4.5.1. Hayvan Beslemede Vitaminlerin Önemi.....	90
4.5.2. Vitaminlerin Sınıflandırılması.....	90
4.5.3. Yağda Eriyen Vitaminler	91
4.5.3.1. Vitamin A.....	91
4.5.3.2. Vitamin D.....	92
4.5.3.3. Vitamin E	94
4.5.3.4. Vitamin K.....	95
4.5.4. Suda Eriyen Vitaminler	96
4.5.4.1. Tiamin (B ₁ vitamini)	97
4.5.4.2. Riboflavin (B ₂ vitamini).....	97
4.5.4.3. Niasin (B ₃ vitamini)	98
4.5.4.4. Kolin (B ₄ vitamini).....	99
4.5.4.5. Pantotenik Asit (B ₅ vitamini).....	99
4.5.4.6. Pridoksin (B ₆ vitamini)	100

4.5.4.7. Biotin (B ₇ vitamini).....	100
4.5.4.8. Folik Asit (B ₉ vitamini).....	101
4.5.4.9. Siyanokobalamin (B ₁₂ vitamini)	101
4.5.4.10. Para Aminobenzoik Asit (PABA; B ₁₀ vitamini)	102
4.5.4.11. İnositol (B ₈ vitamini)	102
4.5.4.12. Askorbik Asit (Vitamin C).....	102
4.5.5. Vitaminlerin Emilimi	103
4.5.6. Vitamin Beslenmesinde Dikkat Edilecek Hususlar	105
4.5.7. Çiftlik Hayvanlarının Vitamin Gereksinmesinin Karşılanması	107
4.6. Mineraller ve Metabolizması	108
4.6.1. Hayvan Beslemede Minerallerin Önemi	108
4.6.2. Minerallerin Sınıflandırılması	110
4.6.3. Makro Mineraller	111
4.6.3.1 Kalsiyum	111
4.6.3.2. Fosfor	113
4.6.3.3. Magnezyum.....	115
4.6.3.4. Potasyum.....	116
4.6.3.5. Sodyum ve Klor	117
4.6.3.6. Kükürt	118
4.6.4. Mikro Mineraller (iz elementler).....	119
4.6.4.1. Demir	119
4.6.4.2 Bakır.....	120
4.6.4.3. Çinko.....	122
4.6.4.4. Manganez.....	124
4.6.4.5. Kobalt.....	125
4.6.4.6. İyot	127
4.6.4.7. Selenyum.....	128
4.6.4.8. Flor	130
4.6.4.9. Molibden	130
4.6.4.10. Krom	131
4.6.4.11. Silisyum	131
4.6.4.12. Alüminyum, Arsenik, Kadmiyum, Kurşun ve Cıva.....	131
4.6.5. Minerallerin Emilimi.....	132
4.6.6. Mineral Beslenmesinde Dikkat Edilecek Hususlar	133
4.6.7. Çiftlik Hayvanlarının Mineral Gereksinmesinin Karşılanması.....	135

BÖLÜM 5

YEM ve BESLEME	139
5.1. YEM.....	139
5.2. Yemlerin Besleme Değerinin Takdiri	140
5.2.1. Yemlerin Fiziksel Analizlere Göre Değerlendirilmesi.....	141

5.2.2. Yemlerin Kimyasal Analizlere Göre Değerlendirilmesi	142
5.2.3. Yemlerin Sindirilebilirliklerine Göre Değerlendirilmesi	147
5.2.4. Yemlerin Enerji İçeriklerine Göre Değerlendirilmesi.....	148
5.2.4.1. Brüt (Toplam) Enerji (BE) ve Saptanması.....	149
5.2.4.2. Sindirilebilir Enerji (SE) ve Saptanması.....	150
5.2.4.3. Metabolik (Metabolizabl-Çevrilebilir) Enerji (ME) ve Saptanması	150
5.2.4.4. Isı Enerjisi ve Saptanması.....	154
5.2.4.5. Net Enerji (NE) ve Saptanması	154
5.2.4.6. Enerji Birimlerinde Dönüşüm.....	155
5.2.5. Yemlerin Protein İçeriklerine Göre Değerlendirilmesi.....	156
5.2.5.1. Yemlerin Proteinin Biyolojik Değerine Göre Değerlendirilmesi (Tek Mideliler).....	156
5.2.5.2. Yemlerin Proteinin Rumende Yıkılabilirliklerine Göre Değerlendirilmesi (Ruminantlar)	157
5.2.6. Yemlerin Özel İçerik Maddelerine Göre Değerlendirilmesi.....	159
5.2.6.1. Vitaminler	159
5.2.6.2. Hormon ve Antibiyotikler.....	159
5.2.6.3. Zararlı-Zehirli Maddeler-Antibesinsel Faktörler	159
5.3. Yemlerin Besleme Değerini Etkileyen Faktörler	160
5.3.1. Yemlerin Üretimi Aşamasında Etkili Olan Faktörler	160
5.3.1.1. Toprak	160
5.3.1.2. İklim	161
5.3.1.3. Gübreleme	161
5.3.1.4. Hasat Zamanı	162
5.3.1.5. Diğer Faktörler.....	162
5.3.2. Yemlerin Saklanma Aşamasında Etkili Olan Faktörler	163
5.3.3. Yemlerin Kullanılma Aşamasında Etkili Olan Faktörler	164
5.3.4. Yemlerin İşlenmesiyle İlgili Faktörler	164
5.3.4.1. Yoğun Yemlere Uygulanan İşlemler	165
5.3.4.2. Kaba Yemlere Uygulanan İşlemler.....	171
5.3.5. Yemlerin Sindirilebilirliği ile ilgili Faktörler.....	176
5.3.5.1. Hayvanın Türü	176
5.3.5.2. Hayvanın Yaşı.....	176
5.3.5.3. Yemin Bileşimi	176
5.3.5.4. Yemlerin İşlenmesi	177
5.3.5.5. İklim Koşulları	178

BÖLÜM 6

YEMLER.....	179
6.1. Yem Maddeleri.....	179

6.1.1. Kaba Yemler	180
6.1.1.1. Buğdaygil Yeşil Yemleri	183
6.1.1.2. Baklagil Yeşil Yemleri.....	183
6.1.1.3. Silo Yemleri (Silaj – Haylaj)	184
6.1.1.4. Kuru Otlar	186
6.1.1.5. Kök ve Yumru Yemler.....	186
6.1.1.6. Yaş Meyveler ve Kabaklar.....	187
6.1.1.7. Meyve Suyu-Konserve-Zeytin Yağı Sanayi Artığı Posalar ve Diğer Bitkisel Artıklar.....	188
6.1.1.8. Saman, Kılıf, Kabuk ve Kavuzlar	188
6.1.1.9. Ağaç Dal ve Yaprakları.....	190
6.1.2. Yoğun Yemler	190
6.1.2.1. Enerjice Zengin Yemler	191
6.1.2.2. Proteince Zengin Yemler	195
6.1.3. Mineral Ek Yemleri.....	198
6.1.4. Vitamin Ek Yemleri	201
6.1.5. Amino Asit Ek Yemleri.....	202
6.1.6. Yem Katkı Maddeleri.....	202
6.2. Karma Yem	203
6.2.1. Karma Yem ve Önemi.....	204
6.2.2. Ülkemizde Karma Yem Sanayinin Gelişimi.....	206
6.2.3. Ülkemizde Karma Yem Üretim Düzeyi ve Kullanımı.....	208
6.2.4. Karma Yem Teknolojisi ve Özellikleri	211
6.2.5. Karma Yem Üretimi.....	213
6.2.5.1. Yem Fabrikasının Kuruluş Yeri ve Yapısı.....	213
6.2.5.2. Yem Fabrikasının Çalışma Tekniği	214
6.2.5.3. Karma Yem Fabrikasının Bölümleri.....	215

BÖLÜM 7

ÇİFTLİK HAYVANLARININ BESİN MADDE GEREKSİNİMİ..... 217

7.1. Besin Madde Gereksinmesinin Saptanması	218
7.1.1. Yaşama Payı.....	218
7.1.1.1. Yaşama Payı Enerji Gereksinmesi	219
7.1.1.2. Yaşama Payı Ham Protein Gereksinmesi.....	228
7.1.2. Verim Payı Gereksinmeleri.....	230
7.1.2.1. Gebelik	231
7.1.2.2. Süt	233
7.1.2.3. Canlı Ağırlık Değişimi.....	234
7.1.2.4. Büyüme (Besi/Semirtme).....	235
7.1.2.5. Yumurta	240
7.1.2.6. Kıl, Tiftik ve Yapağı	242

7.2. Besin Madde Gereksinmesinin Karşlanması	243
7.2.1. Yem Tüketimi ve Kontrolü.....	244
7.2.2. Yem Tüketimini Etkileyen Faktörler.....	246
7.2.2.1. Hayvanın Fizyolojik Durumu	246
7.2.2.2. Yem ve Yemleme.....	246
7.2.2.3. Çevre Koşulları	248

BÖLÜM 8

RASYON HAZIRLAMA.....	251
8.1. Rasyon Hazırlamada Önkoşullar.....	251
8.2. Rasyon Hazırlamada Temel Bilgiler.....	252
8.2.1 Tavuklar (tek mideli).....	253
8.2.1.1. Etlik Cıvcıv/Piliçler için Rasyon Hazırlamada Temel Bilgiler.....	253
8.2.1.2.Yumurtacı Tavuklar için Rasyon Hazırlamada Temel Bilgiler	256
8.2.2. Ruminant (Çok Mideli) Hayvanlar	260
8.2.2.1.Süt Sığırları için Rasyon Hazırlamada Temel Bilgiler	260
8.2.2.2. Besi Sığırları için Rasyon Hazırlamada Temel Bilgiler.....	263
8.3. Rasyon Hazırlama Teknikleri.....	265
8.3.1. Deneme Yanılma Yöntemi.....	265
8.3.2. Pearson Kare Yöntemi	266
8.3.3. Cebirsel Yöntem.....	267
8.3.4. Doğrusal (Linear) Programlama Tekniği ile Rasyon Hazırlama	268
8.3.5. En Düşük Maliyetli (Least-cost formulation) Rasyon Formülasyonu ..	268

KAYNAKLAR.....	277
Ek-1 Karma Yemler için Vitamin Ön Karışım Örneği	279
Ek-2 Karma Yemler için İz Mineral Ön Karışım Örneği	280
Ek-3 Yem-Hayvan Besleme Terimler Sözlüğü	281

‘Milli Ekonominin Temeli Ziraattır.’

(M. Kemal ATATÜRK)

Tarımın temel iki üretim alanından biri olan hayvansal üretim, her şeyden önce insanoğlunun neslinin devamını sağlayan ve dengeli beslenmenin vazgeçilemez öğeleri olan et, süt ve yumurta gibi temel besin maddelerinin ekonomik üretimini kendine amaç edinmiştir. Hayvansal ürünler protein, mineral maddeler ve vitaminler başta olmak üzere insanın gereksindiği tüm besin maddelerini uygun oranlarda içeren, sindirimi kolay, kendisine has lezzet ve aromaya sahip göreceli olarak pahalı olan ürünlerdir. Bu nedenle bireysel ve toplumsal gelişmişliğin en önemli göstergesi, hayvansal ürünlerin yeterli miktarlarda üretilmesi ve tüketilmesidir.

Dünya ölçeğinde yapılan bir değerlendirmede, genel beslenme durumunun iyi olmadığı ve gelecek yüzyılda milyonlarca insanın açlık tehlikesi ile karşı karşıya kalacağı tahmin edilmektedir. Bunda en büyük etken nüfusun, besin maddeleri üretiminin iki misli hızla artmasıdır. Bu durum, dünyanın her yerinde hayvansal üretimin artırılması zorunluluğunu doğurmaktadır. Hayvansal üretimin artırılması ise genetik ıslah ve bakım-beslemenin iyileştirilmesi ile mümkündür. Sözü edilen bu uygulamalar içerisinde besleme düzeyi hayvanların verimini en fazla etkileyen unsurdur. Bu nedenle hayvanların besin maddeleri gereksinimleri, hayvanlara yedirilen yemlerin besleme değerleri ve çeşitli hayvan türleri için uygun rasyonların hazırlanması gibi, hayvan beslemenin özünü oluşturan konuların çok iyi bilinmesi gerekmektedir. Nitekim, her türlü hayvansal ürünün gerek miktar ve gerekse kalitesine olumlu yönde ve ekonomik bir şekilde katkıde bulunmak hayvan beslemenin temel prensiplerini iyi bilmek ve yetiştiriciliği yapılan hayvanlar için uygun yemler ve/veya yem karmaları kullanmak suretiyle mümkündür.

Hayvansal üretimde en önemli masraf yemdir ve toplam girdinin yaklaşık %75-80’ni oluşturmaktadır. Bu durum, ekonomik bir hayvansal üretim için bu alanda çalışan kişilerin yemler hakkında yeterli bilgiye sahip olması gerektiğine işaret etmektedir. Yem nedir? hangi kriterler aracılığıyla

yemin değeri belirlenir? Tek tek her bir yemin hayvanlar üzerindeki faydalı veya zararlı etkileri nelerdir? Hayvanların beslenme şekilleri, besin madde gereksinimleri ve yemler iyi bilinmeden hayvanların rasyonel bir şekilde beslenmesi mümkün değildir. Rasyonel beslemenin temel koşulu ise, yetiştiriciliği yapılan hayvanın iyi tanınması, beslenme özelliklerinin iyi bilinmesi, yem ve yem teknolojisi konularında yeterli bilgiye sahip olunmasıdır. Bunun yanı sıra yoğunluğunu giderek artıran araştırma çalışmaları sonucunda elde edilen yeni bilgilerin bu kişiler tarafından izlenerek uygulamaya aktarılması da en az temel koşul kadar zorunludur.

Mevcut kitap içerisinde öncelikle hayvan besleme biliminin tarihsel gelişimi özetlenmiş, çiftlik hayvanlarının beslenme özellikleri açısından sınıflandırılması yapılmış, sindirim sistemi incelenmiş, temel besin maddeleri hakkında gerekli bilgiler verilmiş, yemin tanımı yapılarak yemlerin besleme değerini etkileyen faktörler incelenmiş, çiftlik hayvanlarının beslenmesinde kullanılan, bitkisel ve hayvansal üretim arasındaki temel köprü olan yemler hakkında genel bilgiler verilmiş, çiftlik hayvanlarının besin madde gereksinmelerinin hesaplanmasındaki ilkeler anlatılmış, son bölümde ise çiftlik hayvanları için rasyon hazırlama prensipleri ve teknikleri üzerinde durulmuştur.

Tüm bu bilgilerin yem ve hayvan besleme açısından etkin bir şekilde anlaşılması ve değerlendirilmesi için yem, kaba yem, yoğun (kesif) yem, karma yem, rasyon, TMR ve besin maddesi terimlerinin öncelikle öğrenilmesi ve tanımların kapsamlarının dikkatli irdelenmesi gerekir. Sahada kullanılan yanlış kelime ve tanımların en kısa sürede düzeltilmesi, akademik “Temel Hayvan Besleme” bilgisinin ülkemizdeki tüm hayvancılıkla ilgili tüm teknik personel ve teknik personel adaylarınca öncelenmelidir. Bu nedenle kitabımızın giriş bölümünde bazı temel kavramların tanımlanması görev bilinmiştir.

Yem: Pratikteki deneyimlerin gösterdiği sınırlar içinde kalan miktarlarda ve koşullarda hayvanlara yedirildiğinde, hayvanın sağlığına zararlı etkisi olmayan, hayvanların yaşamlarını sürdürmelerini ve verim vermelerini sağlayan, hayvanların yararlanabileceği formlarda organik ve inorganik besin maddeleri içeren ve ağız yoluyla alınan tüm maddelerdir.

Yem Maddesi veya Yem Hammaddesi: Hayvan yemi olarak kullanılan madde veya hayvan yeminin hazırlanmasında hammadde olarak kullanılan materyaldir.

Yem Karması: Hayvanlara besin madde temin etmek için yem maddelerinden oluşturulan karışımdır.

Kaba Yem: Taze, kurutulmuş veya silaj formunda hayvan yemi olarak kullanılan, bitkisel kökenli, doğal koşullar altında yetişen veya endüstriyel yan ürün olarak elde edilen doğal nitelikli, enerji ve proteince fakir, selülozca zengin yemler olup, birim ağırlıkta düşük oranda sindirilebilir besin maddeleri içeren yemlere “**kaba yemler**” adı verilir.

Yoğun (kesif) Yem: Temel besin maddelerinden (enerji, protein, yağ, vitamin, mineral) biri veya birkaçı bakımından zengin, besin maddelerinin sindirilme derecesi yüksek yem maddeleri olup, birim ağırlıkta yüksek oranda sindirilebilir besin maddesi içeren yemlere “**yoğun (kesif) yemler**” adı verilir.

Karma Yem: Evcil hayvanların çok miktarda ve kalitede ürün vermelerini sağlayan, birden fazla yem hammaddesinin bir araya getirildiği, verileceği hayvanın gereksinmesi ölçüsünde besin madde içeriği dengelenmiş ve yapısı garanti edilmiş yoğun yem karışımlarıdır.

Karma yem için sıklıkla kullanılan ‘suni yem’, ‘fabrika yemi’ gibi isimlendirilmeler zooteknist ziraat mühendisleri ve veteriner hekimlerce kullanmamalıdır. Yem bilimine göre doğru isim KARMA YEM’dir. Karma yem içinde yer alan her şey doğaldır, suni bir şey yoktur. Bu yemin illaki yem fabrikalarında üretilme zorunluluğu da yoktur. Kullanıcı tarafından hazırlanacak rasyon formülasyonuna göre işletme içinde de üretilir. Üretmek için ruhsata gerek yoktur; ancak üretileni satmak için Tarım ve Orman Bakanlığı’ndan üretim ruhsatı almak zorunludur.

Rasyon: Hayvanların 24 saatlik (günlük) besin madde gereksinmelerini karşılamak için gün içinde tek veya birden fazla öğünde verilen yem karışımdır.

TMR (toplam mix (karışım) rasyon): Ruminant hayvanların 24 saatlik (günlük) besin madde gereksinmelerini karşılamak için gün içinde tek veya birden fazla öğünde verilmek üzere hazırlanan kaba ve yoğun yemlerin birlikte karıştırılması ile hazırlanan yem karışımdır.

Besin Maddesi: Hayvanların yaşamlarını devam ettirmek, et, süt, yumurta ve döl vermek için gereksinim duydukları ve rasyonla almak zorunda oldukları elementler veya maddeler (su, protein, karbonhidrat, yağ, vitamin, mineral)'dir.

Yem Katkı Maddesi: Normal yetiştirme koşullarında hayvanın yaşaması veya verim vermesi için mutlaka gereksinim duyulmayan, besin maddesi içermeyen, ama yeme katıldıkları zaman hayvan sağlığını olumlu etkileyen, hayvansal ürün miktarını artıran, yemden yararlanmayı yükselten, ürünün görünümünü değiştiren, niteliğini etkileyen veya bir başka nedenle ekonomik yarar sağlayan, hayvan ve insan sağlığına olumsuz bir etkisi bulunmayan, biyolojik olarak etkili olduğu bilimsel olarak da kanıtlanmış ve ruhsatlandırılmış ton yeme 0.1-1 kg civarında katılan ürünlerdir.

Yem Tamamlayıcısı: Hayvanın ihtiyacı olan besin maddelerince zengin ancak hazırlanan yemde yeteri düzeyde olmadığı için eksik kalan miktarı tamamlamak için yeme ilave edilen bir veya birden fazla hayati öneme sahip besin kaynaklarıdır. Örneğin vitamin ve iz mineral ön-karışımları (premiksleri) hayati öneme sahip besin maddeleri içerdiği için yem tamamlayıcısı olarak adlandırılırlar.

Cargill® | Helping
the world
thrive

9 786253 928933

EFEAKADEMI
YAYINLARI